

mirta lovrić

GUARNERI QUARTET

*Kada je violinist gudačkog kvarteta Budapest
Sasha Schneider jednom prilikom rekao:
"Lakše je biti oženjen za jednu osobu
nego za gudački kvartet," nije ni slutio da će
nekima poći za rukom doživjeti gotovo "zlatni pir".*

Danas je teško zamisliti kako je izgledalo "polje" komorne glazbe ranih šezdesetih godina prošloga stoljeća. Scena je danas bujna, sa stotinama profesionalnih gudačkih kvarteta i ansambala koji održavaju koncertne turneje diljem svijeta. U ono je doba, međutim, postojalo tek nekoliko kvarteta koji su bili pravi ansambli, no oni su uglavnom bili vezani uz sveučilišta. Glazbenici su se privatno sastajali kako bi svirali kvartete, kao što su to činili oduvijek, ali ideja o zarađivanju za život isključivo od sviranja u kvartetu bila je tek u svom začetku. Jedini američki kvarteti s istinski komercijalnim karakterom bili su kvartet Budapest (Europljani, na zalasku svoje legendarne karijere) i Juilliard, osnovan 1946. godine. Europa je imala kvartet Amadeus i Quartetto Italiano.

Komorna glazba u Americi držala se nižim stupnjem muziciranja; težilo se solističkom nastupu ili sviranju u orkestru - to je bila prava karijera instrumentalista. Nikome nije bilo nakraj pameti misliti o tome zašto su neki od najvećih glazbenih inovatora upravo ovoj formi posvetili neka svoja ponajbolja ostvarenja. Srećom, u tragičnim europskim tridesetima, vrsni su se glazbenici mađarske, ruske i ine europske

provenijencije imali kamo skloniti te su u Novi svijet prenijeli veliku europsku tradiciju komornog muziciranja. 1917. godine stvoreni gudački kvartet Budapest prošao je kroz niz izmjena u svom članstvu, tražeći onu pravu energiju za ovaj najintimniji oblik muziciranja. Kako kaže njihov biograf Nat Brandt, na početku su u kvartetu bila tri Mađara i jedan Nizozemac, naslijedivši ime ansambla od svog učitelja i utemeljitelja velike violinističke škole Jenöa Hubaya. Dobitna je kombinacija došla sa četvoricom ruskih Židova (Joseph Roisman, Boris Kroyt, braća Alexandar i Mischa Schneider), koji će udariti temelje razvoju jednog na američkom tlu ranije potpuno nepoznatog oblika glazbovanja.

Godine 1950. na koledžu Marlboro u američkoj saveznoj državi Vermont violinist Adolf Busch i flautist Marcel Moyse osnovali su ljetnu školu komorne glazbe. Ona će postati rasadištem generacija komornih glazbenika. Tamo su dolazili mladi talentirani, ali iiskusni glazbenici; među njima 1955. godine i violinist Sasha Schneider. Prvi komorni ansambl zabilježen na televiziji, kvartet Budapest, pojavio se 1962. godine na tada već prestižnom festivalu Marlboro. Još uvijek se komorno muziciralo uglavnom iz zabave. Tako je i potekao prijedlog da se osnuje još jedan kvartet. Tu počinje povijest. Povijest za koju nitko nije slutio da će postati legendarna. Sasha Schneider je uvjerio bivše studente prestižnog Instituta Curtis Michaela Treeja, Arnolda Steinhardta i Johna Dalleya te njihovog starijeg kolegu Davida Soyera da osnuju kvartet - velik izazov za bilo kojeg glazbenika. Violončelist David Soyer u to je vrijeme imao violončelo poznate kremonske obitelji graditelja, otkud je i poteklo ime - Guarneri.

Vrijeme je sazrelo. Publika i industrija bile su spremne za "nasljednike" kvarteta Budapest. Appetit za komornom glazbom u to je doba jednostavno eksplodirao. Drugi su se ansamblu raspadali, a novostvoreni kvartet je učio od svojih mentora - kako da četiri različite osobe sa svoja četiri različita načina sviranja postignu savršeno jedinstvo instrumentalnih glasova, kako da postignu interpretacijske nijanse, kako da zajednički otkrivaju kao da im je prvi put. Rješenje su uvijek pronalazili u umjerenosti i ujednačenom temperamentu, ali prije svega u dubokom međusobnom poštovanju koje su primjenjivali i izvan glazbe.

Guarneri String Quartet

HUNGARIAN ALBUM

Arnold Steinhardt, John Dalley, Michael Tree, Peter Wiley

Sony Music RCA Red Seal 8869 715838 (8 CD)

U svojoj blistavoj karijeri gudački kvartet Guarneri snimio je brojne naslove za znamenitu RCA Red Seal etiketu. Početkom veljače na istoj etiketi kuća Sony BMG Masterworks obilježila je dugogodišnju suradnju s ovim velikanima komorne glazbe reizdanjem, ovaj put u digitalnom remasteru, osam albuma prvotno objavljenih na vinilu. Ovo blago diskografije dostupno je danas i u internetskim trgovinama i *streaming* servisima. Tu svojevrsnu lektiru za prave *connoisseure*, ali i ljubitelje-početnike, sačinjavaju izdanja Bartókovih, Mozartovih, Schubertovih, Mendelssohnovih, Schumannovih, Beethovenovih i Dvořakovih kvarteta,

Brahmsovih kvarteta i kvinteta, Dvořakovog "Terzetta" te Talijanskog albuma s Verdijem, Wolfom i "Suvenirom iz Firence" Čajkovskog.

Konačno, kao krunu suradnje Sony je s ponosom predstavio majstorstvo stila - "Mađarski album". Na CD-u se nalaze drugi i treći Dohnányijev i drugi Kodalyev gudački kvartet. Kvarteti su snimljeni u proljeće 2004. i u proljeće 2005. godine, znakovito - u koncertnim prostorima Instituta Curtis. Knjižica donosi engleski tekst Erica Wena (i njemački prijevod Reinharda Lüthjea) u kome on kratko, ali znalački analizira skladbe te sažima biografije obaju skladatelja. Dizajn omota Rolanda Demusa veoma je zanimljiv - na prednjoj i zadnjoj stranici osam je fotografija različitih mađarskih motiva (mađarski parlament, uskršnje pisanice, tramvaj broj dva u Budimpešti, most preko Dunava, crvene paprike...), jedna ispod druge, horizontalno odijeljenih bijelim prugama. Ova vizualna igra zaintrigirat će oko pri prvom pogledu na odjelu klasike u CD *shopu*. Mađarski motivi, kao i istoimeni naslov albuma i odabir repertoara, intrigirat će dalje. A kad CD konačno zaszvira iz naših *playera*, znat ćemo zašto u knjižici možemo doznati nešto o skladateljima, dok od kvarteta Guarneri nalazimo samo jednu grupnu fotografiju u današnjem sastavu i ni riječi više. Kao da više od toga nije potrebno (izgovoriti) - oni su s jedne strane toliko legendarni da ih nije potrebno ni predstavljati, a s druge su strane toliko skromni da uopće nisu važni oni, nego sadržaj čiji su oni tek medij. Ali zašto pijanist Dohnányi? Zašto rijetko izvođeni Kodaly? Guarneri zatvara krug. Na kraju svoje četrdesetpetogodišnje karijere odaje počast onima koji su im utrljali put. Toliko vremena provedenog zajedno - u Marlborou i inače tijekom

karijere - moralo je ostaviti traga; na neki se način kvartet Guarneri može smatrati nasljednikom kvarteta Budapest, a time i one velike tradicije od Prve bečke škole do Brahmsa i Joachima, od Beča do Budimpešte i zatim preko Atlantika, da tamo i ostane te se konačno pronese svijetom. Utjecaj koji je izvršio kvartet Budapest nemjerljiv je, a utjecaj Guarnerija možda još i više. Kao što u njihovim počecima nije bilo jasno kako će se preoblikovati svijet klasične glazbe i položaj komornog glazbenika, budućnosti ćemo prepustiti da pokaže kakav će tek utjecaj očitovati Guarneri na sljedeće naraštaje.

Zamislimo četiri čovjeka, samo četiri čovjeka, koji gotovo četrdeset i pet godina rade zajedno, iz dana u dan, iz nastupa u nastup. Koja je to kohezivna sila koja ih drži na okupu i čini da tako dobro funkcioniraju? Postoje o tome knjige i filmovi, ali ono što je osnova njihova djelovanja ipak je glazba. Upravo njihova fascinacija glazbom, odnosno kvartetskom literaturom ono je po čemu ih prepoznamo. Nakon četrdeset i pet godina zajedničkog muziciranja (uz jednu promjenu članstva - 2001. godine Peter Wiley zamjenio je svog učitelja na violončelu) glazbenici su najavili umirovljenje krajem ove sezone. Posljednje će koncerte održati u studenom na Floridi. Nakon toga - tišina i uspomene. Ono što će nas trajno vezati uz njih su nosači zvuka. Jedan takav čvrsti dokument povijesti je i CD pred nama. Je li prerano stati nakon 45 godina? Je li moguće i dalje sjati nakon 45 godina? Nećemo vam odati tajnu do kraja. Otkrijte je sami!

